

## **Trygge lokalsamfunn**

Arbeiderpartiets politiske prosjekt er et samfunn med små forskjeller og like muligheter, der folk opplever deltakelse og tilhørighet i små og store fellesskap og med høy tillit. Slike fellesskap er tuftet på en velfungerende justispolitikk. For å kunne ha tillit, må vi være trygge på at staten sørger for sikkerheten vår. At dersom vi blir utsatt for urett, finnes det et rettsvesen som etterforsker og straffeforfølger den som har begått uretten. At de som har begått kriminalitet får anledning til å gjøre opp for seg, bli en bidragsyter til samfunnet og en god nabo etter soning. At sikkerhetstjenestene gjør alt for å forhindre terrorangrep – og at beredskapen er god når krisen er et faktum.

Arbeiderpartiet har høye ambisjoner for justissektoren. Vi vil satse på politiet og på beredskap. Vi skal sørge for den enkeltes rettssikkerhet og at justissektorens tjenester er tilgjengelige for publikum, og for straff som virker og at rettsvesenet innrettes slik at de som har rett, også kan få rett.

## **Trygghet**

Trygge lokalsamfunn skaper vi i fellesskap. Politiet er svært viktig for innbyggernes trygghet, flere samfunnsaktører spiller en avgjørende rolle – blant annet helsevesen, skole, frivillige organisasjoner, sivilforsvar, brann- og redningsvesen og kommunene. Arbeiderpartiet vil bekjempe kriminalitet, men også årsakene til kriminalitet. Det skal satses mer på forebygging gjennom å bekjempe barnefattigdom, sikre gode barnehager, skoler og tidlig innsats, og det er spesielt viktig at unge som står i fare for å falle utenfor, gis muligheter til utdanning, arbeid, meningsfulle fritidsaktiviteter og fellesskap i sitt nærmiljø.

For å lykkes med det forebyggende arbeidet er det helt avgjørende at politi og lokale myndigheter samhandler godt. Kunnskap om nærmiljø og særegne lokale forhold er svært viktig for målrettede og effektiv tiltake fra begge parter, og at dette videre omsettes til samordnet innsats. Arbeiderpartiet vil legge til rette for økt samarbeid mellom politi og kommune, blant annet ved å jobbe for at det opprettes politiråd i samtlige kommuner. Dette er et viktig verktøy for å sikre utveksling av kunnskap og erfaring mellom politi og kommune.

Omfanget av vold i nære relasjoner og voldtekt er urovekkende høyt. Mange, særlig kvinner og barn, opplever at de ikke er trygge hjemme. Tall fra NKVTS fra 2023 viser at 1 av 10 kvinner har opplevd vold i nære relasjoner i løpet av livet, 1 av 5 har opplevd voldtekt. Samtidig går oppklaringsprosenten av disse sakene ned. Arbeiderpartiet mener politiet må prioritere etterforskning av disse sakene høyere enn i dag.

En forutsetning for et godt politi, er en god politikultur. Det er derfor viktig at å sørge for et varslingsombud og en mer åpen kultur for å varsle om kritikkverdige forhold i politiet. Arbeiderpartiet vil revitalisere arbeidet med kultur, rolleforståelse og ledelse i politietaten.

Trygge lokalsamfunn krever tilgjengelig politi der folk bor. Samtidig krever det kompetente etterforskningsmiljøer og styrket etterforskningskapasitet, herunder fagmiljøer med særlig kompetanse til å avdekke og oppklare alvorlig kriminalitet som vold i nære relasjoner, seksuelle overgrep, økonomisk kriminalitet, menneskehandel, arbeidslivskriminalitet og annen organisert kriminalitet. Arbeiderpartiet mener det er behov for en plan for å styrke etterforskningen i politiet, herunder en styrking av påtalemyndigheten for å sikre god kvalitet i etterforskningen.

Kriminaliteten er i endring. Større deler av kriminaliteten foregår digitalt, og man er like utsatt uavhengig av om man bor i en stor eller liten kommune. Samtidig er denne formen for kriminalitet mindre synlig og krevende å avdekke for lokalt politi som ikke har tilstrekkelig spesialisert

kompetanse på internettrelaterte lovbrudd. Blant annet gjelder dette saker der det begås overgrep mot barn som deles på nett. Spissede fagmiljøer i politidistriktene er avgjørende for å bekjempe denne alvorlige kriminalitet og beskytte barn som utsettes for overgrep som streames eller deles, uavhengig av hvor i politidistriktet man bor. Derfor må de spisse etterforskningsmiljøene i politidistriktene styrkes i tiden fremover. Utsatte for kriminalitet skal beskyttes og ivaretas. Dette er særlig viktig der de utsatte er rammet av integritetskrenkelser som voldtekt eller vold i nære relasjoner. Besøksforbud og omvendt voldsalarm må benyttes i større grad i denne typen saker. Tiltak som barnehus og RISK (risikoanalyse og kriminalitetsforebygging av vold i nære relasjoner) som gir utsatte for kriminalitet helhetlig oppfølging bør styrkes. RISK bør spres til samtlige politidistrikt.

Arbeiderpartiet vil:

- Sikre ressurser til områder med spesielle utfordringer i ungdomsmiljø for å hindre rekruttering til gjenger og gjengkriminalitet.
- Styrke samarbeidet med politiet for å bekjempe ungdoms- og gjengkriminalitet
- Opprette politiråd i alle kommuner, og tilrettelegge for økt samarbeid mellom politi og lokale myndigheter
- Gjennomgå status for arbeidet med kultur, ledelse og rolleforståelse i politiet.
- Få på plass et varslingsombud i politiet
- Styrke etterforskningsarbeidet, blant annet ved å øke kompetansen og kapasiteten på vold i nære relasjoner, seksuelle overgrep, økonomisk kriminalitet, menneskehandel og arbeidslivskriminalitet.
- At voldtekt tydelig må defineres i straffeloven som seksuell omgang uten frivillig deltakelse eller oppriktig uttrykt samtykke.
- Legge frem en egen plan for å styrke etterforskningen i politiet, herunder en styrking av påtalemyndigheten for å sikre god kvalitet i etterforskningen
- Gjennomgå politiets bemannings- og ressursfordelingsmodell og vurdere å rette opp i uheldige geografiske utslag
- Trappe opp politiets innsats mot internettrelaterte lovbrudd, herunder prioritere innsatsen i de spisse etterforskningsmiljøene mot saker som dreier seg om deling av overgrepsmateriale på nett
- Sørge for at RISK tas i bruk i alle politidistrikt og øke bruken av omvendt voldsalarm, for å forebygge ny vold og partnerdrap
- Styrke barnehusene

### **Rettsikkerhet for alle**

Arbeiderpartiet jobber for en rettssikker og effektiv straffesakskjede. Det ligger til grunn for politikken vår at domstolenes uavhengige rolle som den tredje statsmakt skal vernes, og domstolene skal settes i stand til å løse sine oppgaver med høy kvalitet og innen rimelig tid.

Hensynet til enkeltmenneskets rettssikkerhet, faglig sterke miljøer i domstolene, samt at folk skal få behandlet sakene sine på en rask og effektiv måte er hensyn som Arbeiderpartiet legger til grunn for vår politikk, og som vi mener skal ligge til grunn for eventuelle endringer i domstolstruktur. Hensynet til nærhet til domstolene bør ivaretas. Videre er det viktig å få fortgang i arbeidet med digitalisering av domstolene, herunder å få på plass lyd og bildeopptak.

Arbeiderpartiet støtter opp om en utvikling som gjør at flere saker kan løses gjennom mekling eller på lavest mulig nivå. For at den som har rett, skal kunne få rett vil vi jobbe for tvisteløsningsmekanismer og domstoler som reelt sett er tilgjengelige alle, uavhengig av om man har

god eller dårlig økonomi. Vi vil jobbe for at den økonomiske risikoen ved å ta en sak til domstolene reduseres.

Arbeiderpartiet ønsker å styrke de frivillige rettshjelpstilbudene, som gjør en viktig innsats for å veilede mennesker som trenger juridisk veiledning og råd. Samtidig ønsker vi å etablere en ny og bedre rettshjelpsmodell som sikrer at flere utsatte grupper får rettshjelp, samt å tilby rettshjelpsveiledning til folk over hele landet i nærtjenestesentre.

Arbeiderpartiet vil:

- Få på plass lyd- og bildeopptak i domstolene
- Legge til rette for at domstolene kan prioritere å løse sine oppgaver med høy kvalitet, ivareta sikkerhet og løse sakene innen rimelig tid.
- Redusere den økonomiske risikoen ved å ta en sak til domstolene slik at alle uavhengig av egen økonomi får tilgang og hjelp
- Styrke de frivillige rettshjelpstilbudene
- Styrke ivaretagelsen av- og bistanden til ofre for menneskehandel
- Etablere ny og bedre rettshjelpsmodell slik at flere utsatte grupper får rettshjelp
- Tilby rettshjelpsveiledning i nærtjenestesentrefor å sørge for tilgjengelighet over hele landet

### **Forebygging av ny kriminalitet under soning**

Velferdsstaten skal aldri gi opp enkeltmennesket. Kriminalomsorgen har en viktig rolle i å gi mennesker en mulighet til å endre seg og bygge livene sine på nytt. I Norge er frihetsberøvelsen i form av fengsel en straff man kan idømmes som følge av alvorlige lovbrudd. Dette skal imidlertid ikke bety at du gis opp av fellesskapet. Likevel vet vi at fengselsstraffen i seg selv medfører stigma og svekkede sosiale relasjoner som gjør veien tilbake til et liv uten kriminalitet vanskeligere.

Derfor må en sosialdemokratisk velferdsstat gjøre sitt ytterste for å redusere institusjonaliseringen og tilbakefall til ny kriminalitet etter soning. Samtidig avhenger det av at flere dører står åpne etter fengselsstraffen enn før.

Kriminalomsorgen i Norge har vært blant de beste og mest progressive i verden. Åpne fengsler, utstrakt bruk av frihetsrelaterte straffer og innsats for god rehabilitering har vakt oppmerksomhet langt utover landets grenser. Under forrige regjering har mye av innholdet og førstelinjen i kriminalomsorgen blitt bygget ned. Staten har vært hardt rammet av åtte år med tøffe innsparinger og osehøvelkutt i budsjettene pålagt av høyrreregjeringen.

Arbeiderpartiet vil gjenreise norsk kriminalomsorg. Vi vil sørge for et straffesystem som virker, og som er rettferdig. Samfunnet skal reagere på lovbrudd av allmennpreventive hensyn, men også for å bidra til den enkeltes rehabilitering, slik at de som har sonet ferdig, kan tilbakeføres til samfunnet på en trygg og god måte. God kriminalomsorg er god samfunnssikkerhet. En forutsetning for å nå dette målet er økte ressurser, flere ansatte, mindre detaljstyring og mindre unødvendig rapportering, og at ansatte i kriminalomsorgen gis mulighet og tillit til å utføre sitt arbeid. Vi vil stoppe isolasjon i fengslene og sørge for at psykisk syke innsatte ivaretas og får et bedre tilbud.

Arbeiderpartiet vil sørge for at kvinner sikres en fullverdig og likeverdig straffegjennomføring på lik linje med menn, samt avvike all samsoning mellom kvinner og menn. Sivilombudets funn om kvinner i fengsel er svært alvorlig og situasjonen som beskrives er uholdbar. Tilbudet til kvinner må styrkes, både i kriminalomsorgen og fra helsetjenestene. Etablering av nye kvinnefengsler må skje i nærheten

av sentrale områder, slik at det lettere kan legges til rette for besøk fra barn. Ved etablering av nye kvinnefengsler må også muligheten for et godt psykisk helsetilbud vektlegges.

Arbeiderpartiet vil:

- Styrke Kriminalomsorgen og jobbe for tilstrekkelig og forsvarlig bemanning for å sikre en straff som virker, med lavere bruk av isolasjon og økt aktivitet
- Sikre bedre vedlikehold av eksisterende fengsler og bygge ut nye lavsikkerhetsfengsler og etablere flere overgangsboliger i hele landet der det er behov for dette.
- Styrke utdanningsmulighetene og arbeidsdriften i fengslene og sørge for at innsatte tilbys relevant utdanning og arbeidstrening for dagens arbeidsliv.
- Koble NAV tettere på innsatte og ansette flere sosialkonsulenter i fengslene.
- Øke kapasiteten og etablere flere rusmestringsenheter slik at flere innsatte med rusproblemer får raskere hjelp av kvalifisert helsepersonell.
- Tilby behandlingstilbud for å forebygge nye tilfeller av vold i nære relasjoner og seksuallovbrudd, også mot barn, til innsatte som er dømt for denne typen lovbrudd.
- Bekjempe kjønnsforskjeller, og sørge for at kvinnelige innsatte har et like godt soningstilbud som menn. Jobbe for at ingen kvinner skal måtte dele rom ved soning og at alle har tilgang på eget toalett.
- Opprette en Nasjonal forsterket fellesskapsavdeling (NFFA) for å gi et godt tilbud til de sykeste kvinnene i fengsel, slik menn har tilbud om på Ila.
- Sørge for at kvinners soningsforhold følger lovens krav til velferdstjenester, skole og arbeidstrening.
- Sørge for at kvinnefengsel etableres i sentrale strøk, i nærheten av gode helsetilbud og hvor det er lett tilgjengelig for barn som skal besøke mødre sine fra andre deler av landet.
- Tilby tilpassede soningsløp for innsatte fra kriminelle gjenger som ønsker seg en vei ut av gjengmiljøet.